

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני ז"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת תזריע תשפ"ב | גליון מס' 338

אדם כי יהיה בעור בשרו (ויקרא יג ט)

ומים תיכן במדה (לויז כח כה). אדם הזה מְשֻׁקָּל, חציו מים וחציו דם. בשעה שהוא זוכה, לא המים רבין על הדם ולא הדם רבין על המים. ובזמן שהוא חוטא, פעמים שהמים רבין על הדם ונעשה אדריפיקוס, (חולה במחלת הידרוקן). ופעמים, שהדם רבין על המים ונעשה מצורע.

הדא הוא דכתיב 'אדם', או דם. (ויקרא רבה טו ט)

מדברי המדרש הנזכרים עולה, כי הצרעת באה כתוצאה מריבוי דם. והנה הדם, הלא נמצא בתוך בשר האדם. למה אם כן, מופיע הנגע בעור, כלשון הפסוק 'אדם כי יהיה בעור בשרו שאת'.

ויש לומר, על פי לשונו של הטורי זהב, (אורח חיים סימן שטז ס"ק ה), בדין החובל בשבת בשרצים שיש להם עור, עד שנצרר הדם, שחייב. 'דכיון שיש להם עור, העור מעכב הדם מלצאת. ואלמלא העור מעכבו, היה יוצא. ולפיכך חייב, משום נטילת נשמה שבאותו מקום. כי הדם הוא הנפש', עכ"ל.

כמו כן, זה שחטא ונענש שיש לו ריבוי דם בגופו, מבקש הדם לצאת מבשרו, אלא שהעור מעכבו מלצאת. או אז, נצרר הדם בעור, עד שעושה בו אבעבועות של נגע צרעת.

לאור דברים אלו, נוכל להוסיף ולתת טעם לשבח, במה שאמרו חז"ל (נדרים סד): שהמצורע חשוב כמת. כי אחר והצרעת באה כתוצאה מפרישת הדם מן הבשר וצרירתו בעור, הרי זה נחשב כנטילת נשמה, כי הדם הוא הנפש. ולכן, חשוב הוא המצורע כמת.

(זרע שמשון פרשת תזריע, מאמר ו)

יש לנו ליתן טעם הגון, מדוע נמסרו טומאתו וטהרתו של המצורע, בידי אהרן ובניו הכהנים. מפני מה נשתנה דבר זה, מכל שאר ענייני איסור והיתר, שנמסרו בידיהם של חכמי ישראל.

ויש לומר, בהקדם דברי המדרש (ויקרא רבה טו ח), 'אמר רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינא, צער גדול היה לו למשה בדבר זה. כך כבודו של אהרן אחי, להיות יושב ורואה את הנגעים? אמר לו הקדוש ברוך הוא, ולא נהנה ממנו כ"ד מתנות כהונה?'

והדברים מתמיהים. מה עניין הנגעים למתנות כהונה. וכמו שהטיבו המפרשים להקשות, כי אם היה ממש בצערו של משה, אזי לכאורה אין בדברי הקדוש ברוך הוא, תשובה הגונה לטענתו.

אלא כידוע, הנגעים באים כעונש על עוון לשון הרע, כמאמרם ז"ל (שם טז א) 'זאת תהיה תורת המצורע - המוציא רע'. והנה מי שמוציא שם רע על חברו, אות וסימן הוא שיש בו שמץ פסול. כמו שאמר שמואל (קידושין ע), 'כל הפוסל מומו פוסל'. עד כדי כך, שכאשר שני בני אדם בארץ ישראל היו מתקוטטים בדברים, היו בוחנים מי מהם מקדים לשתוק ומסיקים מכך, כי הוא מיוחס יותר (שם).

עוד אמרו שם בגמרא, 'אמר רבי חמא בר חנינא, כשהקדוש ברוך משרה שכינתו, אינו משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל'. יתירה על זאת, מצינו שפסק הרמב"ם ב'משנה תורה' שלו, (הלכות תרומות פרק ו הלכה ב), 'תרומה של תורה, אין אוכל אותה אלא כהן מיוחס'.

מעתה נבין היטב, מדוע מסר הקדוש ברוך הוא, את טומאתו וטהרת הנגעים, דווקא בידי הכהנים. כי היה חפץ, שבדרך זו יתודע להם מי הם מוציאי שם רע שבישראל. כך, יוכלו להיזהר ולהימנע, מלהתחתן בפסולי משפחה. או אז, כאשר יזהרו מלהתחתן עם פסולים, יהיה זרעם כשר ויוכל לקבל כ"ד מתנות כהונה.

עוד אפשר לומר על דרך זו, כי כאשר ידעו אהרן ובניו, להיזהר מלהתחתן עם מוציאי דיבה רעה, שאינם מיוחסים כהוגן, וודאי תשרה השכינה

אדם כי יהיה בעור בשרו שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו הכהנים (ויקרא יג ט)

של הקדושה, לא היה בכוחו לעמוד, נגד שער החמישים שבטומאה. מסיבה זו, הוצרכו לצאת ממצרים בחיפזון, טרם שישקעו בשער החמישים.

שמה תאמר, הרי הקדוש ברוך הוא, כל יכול. והוא יתברך, מי יוכל יעכב על ידו מלגאול אותם, גם אם יהיו שקועים, בשער החמישים של הטומאה.

אלא, שאם אכן היתה גאולתם, על ידי הקדוש ברוך הוא, היתה זו גאולת עולם. כזו, אשר שוב לא תיתכן אחריה גלות. אך לא היה זה לטובתם. משום שאם אכן כן, לו היו חוטאים, היו נופלים בגיהנום. (בנוסף, אם היו חוטאים, היו נענשים במיתה. אחר ולא היתה להם אפשרות, להתכפר על ידי גלות). והרי אברהם אביהם, כבר בחר עבורם את הגלויות, כדי לכפר עליהם ולהצילם מן הגיהנום, (ראה בראשית רבה מד כא).

מה שאין כן גאולת העתיד, אשר באמת לא תבוא אחריה שום גלות. היא תהיה על ידי הקדוש ברוך הוא בעצמו. ואף אם יפלו חלילה, בשער החמישים של הטומאה, לא יוצרכו להיגאל בחיפזון. עכ"ד המפרש.

לפי זה, יתיישבו שאלותינו אחת לאחת. שתי השאלות הראשונות מיושבות, כי אומנם המצה רומזת לגאולה. אבל הגאולה עצמה, עובדת היותה בחיפזון, רמז יש בה, כי בעתיד יגלו וישתעבדו שוב. לכן, היא נקראת 'לחם עוני'. על שם העינוי והשעבוד, של אותן הגלויות.

ואם יש את נפשך לידע, למה באמת הוציאם 'ממצרים בחיפזון. תשובתך בצדך. 'למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך'. כי הגלות, הלא מכפרת על החטאים. וכפי שהתבאר, הרי אם לא היה 'מוציאם ממצרים בחיפזון, שוב לא היו גולים. ובאם היו חוטאים, היו מוכרחים להיענש במיתה. כמו שאמרו בגמרא (יבמות ג.א), על מי שלא זכה, שפוחתים לו מסך הימים, שנקצבו עבורו טרם לידתו.

ברם כעת, שיצאו ישראל בחיפזון ויכולים להתכפר על ידי הגלות, אזי אף אם יחטאו, ויכלו להשלים את ימיהם. 'ממילא', אומרת התורה, 'תוכל לזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, אשר נקצבו לך מראש'. הרי, שקיום מצוות זכירת יציאת מצרים, לאורך ימים, אפשרי רק בשל יציאתנו משם בחיפזון. והתיישבה לנכון, גם הקושיה השלישית.

(זרע שמשון פרשת ראה, מאמר ח)

בזיווגם. ולכשתשרה השכינה, יהיו נולדים להם בנים תלמידי חכמים ואז, יהיו ראויים לקבל כ"ד מתנות כהונה.

אולם, אם יתחתנו חלילה במשפחות פגומות, יהיו להם בנים עמי הארץ, ואם כך יהיה, לא יוכלו הבנים לקבל מתנות כהונה, כמפורש בגמרא מסכת סנהדרין (ז): שכהנים עמי הארץ אינם יכולים לאכול במתנות כהונה.

(זרע שמשון פרשת תזריע, מאמר ז)

*

הגדה של פסח

לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחיפזון יצאת מארץ מצרים למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך. (דכ"ט טז ג)
כמה שאלות עולות בפסוק זה:

מדיני מצוות אכילת מצה, שתהא נאכלת בהסיבה, כי היא זכר לחירות. בהיפך מן המרור, אשר בא זכר לשעבוד. לפי זה יקשה, מדוע נקראת המצה 'לחם עוני', שם המבטא את העוני והשעבוד במצרים.

משגרת לשון הפסוק נראה, כי הטעם שנקראת המצה 'לחם עוני', הינו 'כי בחיפזון יצאת'. וצריך להבין, איזו שייכות יש, בין עניין החיפזון, אל השם 'לחם עוני'.

עוד נראה מלשון הפסוק, כי מצוות זכירת יציאת מצרים, קשורה אף היא עם עניין החיפזון. דבר זה אומר דרשני.

אלא יבוארו הדברים, בהקדם דברי המכילתא (בא מסכתא דפסחא ז), על הפסוק (שמות יב יג) 'ואכלתם אותו בחיפזון', 'יכול אף לעתיד לבוא יהיה בחיפזון, תלמוד לומר כי לא בחיפזון תצאו'.

ופירש שם המפרש, כי ידוע, שישנם חמישים שערי בינה. כנגדם, יש חמישים שערי טומאה. את זה לעומת זה עשה האלוקים. והנה משה רבינו, זכה במ"ט שערי בינה, כמו שנאמר (תהלים ח ו) 'ותחטרהו מעט מאלוקים', (ראש השנה כא:). מנגד, בני ישראל במצרים, היו שקועים במ"ט שערי טומאה.

ואם היו נכנסים חלילה בשער החמישים, שוב לא היתה להם תקנה. כי אחר והיתה גאולתם על ידי משה רבינו, אשר הגיע רק אל שער מ"ט

